Ч. 244 (11.495). Львів, середа 31. жовтня 1928. Poczlowa opłata ... ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Кредитова западня.

Львів, 30. жовтня 1928.

Весною цього року Банк Краєвого Господарства (б. Краєвий Банк Королівства й Володимирії з Вел. Княз. Краківським) виповів кредити українським центральним фінансовим установам у висоті пів міліона золотих. З першого погляду невеличка це сума, однак у створених умовинах післявоєнного лихоліття, грошевої скрути і важкого передновку після повені 1927 р. й така квота мусіла відбитися досить діймаючо на нашому економічному житті.

Коли на весні ми піднесли цю справу, вказуючи на її прикрі й дошкульні наслідки, то стрінулись ми у сельробівській пресі з насьмішками, що — мовляв — „ундівська преса" бе у дзвін трівоги з приводу нікчемних 500 тисяч зол., а польська преса почала робити нам закиди з приводу безосновної паніки. Бо нібито тут не йде про нагле стягнення пів міліона золотих з виснаженого населення, тільки про перенесення кредитів з одної установи: Банку Краєвого Господарства до другої: Рільного Банку. Українські центральні фінансові установи в 99 відс. мають до діла з хліборобським населенням і тому доцільним є, щоби вони були акредитовані централею для рільного кредиту.

Так писала польська преса, так пояснювали цю наглу „реформу" саме в розгарі передновку польські компетентні чинники на інтервенцію українських послів. Мовляв, це проста формальність, яку переводиться тільки задля доцільности акредитування.

І ради тієї доцільности українські установи мусіли в більшости сплатити виповіджений кредит, а акредитування в Рільному Банку не наступило ще й досі. Що більше! Деякі дані вказують, що справа кредитів для українських центральних установ находиться на кепській дорозі. Поки-що відомо, що Рільний Банк відмовив кредитів Кооперативному Банкові „Дністер" у Львові. Що торкається інших українських централь, то справа ще неполаднана. З чисто банкового становища українські установи мають якнайкращу опінію і дають першорядний есконтовий матеріял. На тій основі пішли до централі Рільного Банку корисні внесення. Але, як відомо, справа акредитування українських установ не є залежна виключно від компетентних банкових чинників, тільки від п. Сухенка з міністерства внутр. справ. Отже справу акредитування українських установ поставлено на чисто політичну основу. Тут матимуть перший голос чинники адміністраційно-політичні (поліція, воєвідство), а не чинники економічно-фінансові.

Не знаємо, який буде погляд адміністраційно-політичних чинників і чи українські установи найдуться в рядах „благонадійних" чи „неблагонадійних", однак уже самий факт узалежнювання кредитів від опінії і становища тих чинників, від політичної клясифікації управ українських установ, є дуже характеристичний для переживаного нами моменту. Не вдаємося і в здогади, чи українські центральні установи (за виятком „Дністра", якому вже відмовлено кредитів) будуть остаточно акредитовані, чи ні. Бо колиб ми навіть приняли корисний вихід зі створеної ситуації, себ-то в напрямі акредитування, то й тут іще чигають на нас усякі небезпеки — так, як вони чигали досі. Дотеперішні кредити були не лише смішно малі й невистарчаючі, але вони були й **непостійні**. І саме через свою непостійність, — так сказатиб — примховатість і вередливість, вони спричинювали українським установам більше клопотів, як давали користей. Українські установи, користуючись признаним кредитом, мусіли бути постійно приготовані на його відкликання чи домагання готівкової сплати. Тому мусіли вони постійно тримати резерви (на льокаціях), щоби в кожній хвилі виповнити домагання акредитуючих централь. Крім того треба мати на увазі, що українські установи мають своїми клієнтами головним чином хліборобів, для яких корисним і творчим може бути лише довгоречинцевий кредит: чи то гіпотечний чи векслевий відновлюваний, себ-то кредит постійний.

Дотеперішній і правдоподібно майбутній кредит (якщо буде уділений) для українських установ, кредит не лише невеличкий, але й непостійний, примхуватий, є радше кредитовою западнею, як справжнім кредитом. В створених умовах, у добі приспішено розбудованого регіоналізму, нема виглядів, щоби змінився цей характер кредиту. Навпаки, є всі дані сподіватися, що в майбутньому цей кредит стане ще більш вередливим і непостійним. Чому? Бо метою регіонального руху є окруження українського народу на всіх ділянках життя, як у сфері політичній, так і культурній та економічній, щоби опісля втопити українське життя в польському морі. Всі намагання польських чинників в економічній ділянці є направлені тепер на будову і розбудову т. зв. комунальних кас, „звйонзків рольнікуф заводових" то-що з кінцевою метою підчинити під свій виключний вплив українське селянство, зробити залежним всеціло від польських чинників. В таких умовах примховатий характер згаданого кредиту не лише не може змінитися на краще, але навпаки мусить стати ще більш вередливим, дезорганізуючим і навіть ослаблюючим українські установи.

В тим умовах ми мусимо бути дуже обережні, щоби не стати жертвою кредитової западні, а тим самим мусимо напружити всі свої сили, щоби здобути потрібний нам постійний і трівкий кредит, бо лише такий кредит може бути корисний, будуючий, творчий. Не вважаємо себе компетентними подавати пораду в тому напрямку нашим економічно-фінансовим централям. Одначе з нашого обовязку мусимо ще раз вернути до пропагованої нами вже нераз думки обєднання наших централь в загально-авторітетну установу: Українську Економічну Раду чи Український Економічний Комітет. Тільки така установа, зложена з фахівців, відпоручників українських установ та представників українського громадянства булаб в силі розробити плян нашої національної економічної політики, моглаб творити найвищий економічний авторітет, кермуючий й організаційний центр та моглаб з успіхом притягнути до краю потрібні кредити чи то з Америки, чи взагалі зі закордону. Хоч наш голос у справі створення Української Економічної Ради досі не найшов відгомону серед компетентних чинників, то всетаки будемо його повторяти постійно, пригадуючи, що лише спільними зусиллями, лише обєднуванням всіх наших сил і засобів зможемо втриматися на поверхні бурхливого життя і стати хоч частинно незалежними.

Одночасно ще на одно звертаємо увагу: Біжучий тиждень є тижнем ощадности. У всіх наших містах, містечках та в більшости сіл їтиме пропаганда за збільшенням ощадности, за створенням власного національного капіталу через ощадність. Однак при тому не спускаймо з очей того, що велика частина наших ощадностей находиться в польських установах, в ріжнородних банках і щадничих касах та що при допомозі наших грошевих засобів ведеться економічну політику проти нас. Тому одним із перших кличів в тижні ощадности мусить бути клич: **українські ощадности до українських установ!**

На ці дві справи звертаємо увагу наших компетентних чинників і нашого громадянства для нашого власного добра в імя нашої економічної самостійности, хочби навіть лише частинної. Однак і це буде вже великий крок вперед.

Перед Загальним Зїздом „Рідної Школи".

Цифри і факти.

I.

Від кількох літ кожна новоибрана Головна Управа „Рідної Школи", переймаючи відповідальність за дальшу долю установи, дістає в спадку: порожню касу, довги (ростуть з року на рік!) і... надію на зріст жертвенности громадянства. На другий день після Зїзду нова президія Т-ва стає перед старою проблемою: звідки роздобути гроші на вирівнання залеглих платень учительства і сплату найбільш пекучих довгів? Ця проблема не тратить своєї актуальности через цілий рік. А чотири місяці перед Зїздом звичайно прямо розпучливі: всі джерела кредиту зашпунтовані, отже „учительству з дня на день капається дрібні зачети, а з вірителями ведеться прикрі переговори в справі пересунення речинця платности. Мало хто уявляє собі, скільки часу та енергії витрачує в цей час президія Т-ва на роздобуття нових кількатисячів золотих. Прямо „з під землі" видобувається їх. З надією на недалекий Заг. Зїзд, отже на інтензивніше зацікавлення суспільства „Рідною Школою" і на... недалеку „коляду".

А поза цим всім криється тиха трагедія рідношкільного вчительства, що в голоді і холоді працює над вихованням молодого покоління.

Останній рік в історії „Р. Школи" заповідався фатально. Шкільний рік 1926/27 закінчився недобором 66.064.32 зол. Цілу низку східногалицьких повітів під кінець літа навістила катастрофа повені. І край і заокеанська еміграція стояли під знаком ударної кампанії в справі допомоги повенянам. Було ясно: повінь відібється на „Рідній Школі". Здавав собі з цього справу національний табор. Розуміли, чим воно пахне й соціялістичні партії. Тому відмовилися вони від утворення коаліційної Головної Управи „Р. Ш." Числячись з можливістю розвалу „Р. Ш.", забажали записати це на конто Українського Національно-Демократичного Обєднання. І на кожному кроці старалися підставляти ногу теперішній Головній Управі Т-ва. Чого не виписувала в цім році сельробівська і радикальна преса про Головну Управу та окремих рідношкільних діячів! Напасти і наклепи цеї преси відбилися на жертвенности на „Рідну Школу" не так в краю (тут люди знають ціну соціялістичній демагогії), як в Америці. Американські підголоски радикалів і сельробів похвально передруковували писанину „Нашого Слова" і „Громадського Голосу", витворювали ворожу для „Рідної Школи" атмосферу.

А всеж, хоча через повінь зменшилася жертвенність краю на всі інші ціли, жертвенність на „Рідну Школу" в цім році зросла. Коли в 1926-27 році до каси Головної Управи вплинуло з пожертв 204.164.57 зол., в р. 1927-28 вплинуло 231.459.05. Зменшилася тільки жертвенність заокеанської еміграції: коли в 1926-27 р. дала вона 74.958.46 зол., в р. 1927-28 дала тільки 56.202.93 зол. Отже Край в 1927-28 р. жертвував 129.206.11 зол., а в останньому аль. році *175.256.12 зол.*

Яка причина зросту жертвенности краю на „Рідну Школу" в поминувому році? Інтензивніша співпраця [illegible] духовенства. Ця співпраця ще не оформлена. Минулий рік дав певний досвід. Цей досвід треба використати і на його основі розбудувати [illegible] ширшу пропаганду жертвенности і практичну форму збірки пожертв.

Шоби „Р. Ш." мала [illegible] потрібні [illegible] фонди [illegible] грубі [illegible] дати тільки українське громадянство. Отже треба [illegible]

Pr. 470/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927. Nr. 45 poz. 398 Dzup. dokonane dnia 20 październiką 1928 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dilo" Nr. 236 z dnia 21. października 1928 z powodu że artykuły zamieszczone w tem czasopiśmie pt. 1) Ukraina pid Polszczeju", 2) Czoho musiat wszytysia", 3) „Krajewyj Iycar" zawiera w sobie znamiona a to: ad 1) występku z art. [illegible] ad 2) występku z art. [illegible] rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10.maja 1927 roku poz. 399 Dzup. Nr. 35, ad 3) występku z art. 5 tego rozp. b) wydać po myśli przep. z art. 77 cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. [illegible] tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 21 października 1928 r. Hawel.

ту жертвенність. Як відомо, шкільні оплати, зокрема в народніх школах покривають тільки дрібну частину видатків (не диво: рідношкільна молодь — це в понад 80 проц. діти малоземельного селянства і міського пролетаріяту). Міжтим жертвенність українського громадянства відносно молоде явище. Не має вона старої традиції, отже глибше вкоріненого морального примусу в широких народніх масах. Значить вона у нас надто залежна від настроїв, а настрої зміняються. Переглядаючи списки жертводавців на „Р. Ш.", доводиться ствердити: „Р. Ш." піддержують головним чином інтелігенти (не забуваймо, що жертволюбива частина інтелігенції перетяжена тягарами на народні ціли!). Отже незвичайно пильною є справа створення в краю постійного збіркового апарату, який щомісячно послідовно стягав би членські вкладки, жертви, оплати від всяких імпрез, привичаючи кожну одиницю піддержувати „Рідну Школу". Без такого масового виховування суспільства до жертвенности в користь „Р. Школи" ми ніколи не виплинемо з рідношкільною справою на чисту воду. Тому рідношкільна пропаганда мусить продістатися в найдальші закутини краю.

Необхідні фанатики рідношкільної справи. Як приклад може послужити проф. В. Стасюк, який, опинившись на західних наших окраїнах, по 20-тигрошикову членську вкладку тьопав щомісячно пять кільометрів до сусіднього села. Д-ра Стасюка опісля перенесено до Бережан, а його вихованок тепер вже сам приносить свою пожертву до касієра „Р. Ш." в Лежайську.

Підносилися у нас голоси, мовляв — кооперація повинна перебрати на себе бюджетовання „Рідної Школи". На мою думку, це понад сили нашої молодої кооперації. Безумовно, кооперація вже й тепер поважно причиняється до вдержання наших приватних шкіл.

Допомога „Рідній Школі" з боку кооператив і взагалі наших економічно-фінансових установ повинна прибрати певні усталені форми. Так, щоби Головна Управа могла оперти на цій допомові бодай половину бюджету львівських шкіл. Бо ці школи — це головна журба Головної Управи. Підчас інфляції повстало у Львові більше число наших прив. шкіл. Вдержання їх тоді не представляло більших труднощів. Це-ж були часи, коли 1000 дол. було головокружною сумою, отже при помочі заокеанської еміграції легко було латати бюджетування наших шкіл у Львові. Ситуація змінилася після стабілізації валюти. В останньому шкільному році сам бюджет львівських шкіл і підмоги для провінціональних шкіл виносили 275.805 зол. (в попередньому році 258.101), а взагалі видатки централі 333.835 зол. (в попередньому 317.154).

Так само бореться з фінансовими труднощами більшість провінціональних кружків, що мають на своєму удержанні місцеві школи.

Недобір централі в останньому шк. році виносить 43.389.86 зол., а це з недобором попереднього року (66.064.32 зол.) представляє вже дуже поважну суму.

З поданих цифр можна зорієнтуватися, на скільки треба піднести жертвенність, щоби видобути з матеріяльних клопотів саму Головну Управу, яка через те силою конечности зміняється в львівський кружок „Р. Ш.", що (ро своєї енергії мусить вкладати на збереження істнуючих львівських шкіл. Для повноти картини слід зазначити: з шкільних оплат у Львові вплинуло до каси в цім році 46.171.15 зол.

„Громадський Голос" дає наших владик, мовляв — якщо вони дали би 1 проц. зі своїх доходів, так „Рідна Школа" була би забезпечена. „Гром. Голос" знає, що не знає про такі факти: 1) Митрополит зарував „Рідній Школі" площу на Личакові з двома домами; 2) зарував фронтову площу на Богданівці; 3) побудував величаву ґімназію СС. Василіянок при вул. Длуґоша і субвенціонує взагалі школи СС. Василіянок; 4) удержує великий сиротинець (150 дівчат) у купленому ним будинку при вул. Потоцького, в якому приміщені різні дівочі школи; 5) удержує цілу низку учеників і студентів; 6) в найкритичніших хвилях ратує Головну Управу „Рідної Школи" чи то датками чи то позичками. А взагалі не буду далекий від правди, коли скажу, що понад 90 проц. своїх доходів віддає на народні ціли. Станиславівський владика удержує кількадесять сирітських захистів і школи СС. Василіянок в Станиславові. Перемиський владика удержує одну школу і сиротинець. Головна Управа не може скаржитися на незичливе відношення владик до „Рідної Школи". Навпаки!

Школи СС. Василіянок і сирітські захисти, які істнують завдяки піддержці владик, це теж рідні школи. В них виховується молодь в національному дусі. Яка іронія! „Гром. Голос" обезцінює школи СС. Василіянок, а найчільніші соціял. діячі посилають до них своїх дітей... Значить, визнають цінність цих шкіл!

М. і., „Гром. Голос" переносячи партійні спори з УНДО на терен „Рідної Школи", підпустив качку, мовляв — теперішня Управа хоче віддати „Рідну Школу" в аренду Василіянам, Студитам і Василіянкам. Злобна видумка. Бож панове з „Гром. Голосу" чейже здають собі справу, що згадані чини не мають ані матеріяльних засобів ані потрібної на це скількости підготованих людей, щоби перебрати на свої плечі так велике число шкіл.

Доля нашого приватного шкільництва в руках українського громадянства. А мусимо тямити: вимогою хвилі є не тільки збереження істнуючих шкіл! Їх за мало, мусимо творити щораз нові. Отже необхідні великі зусилля громадянства в краю і на еміграції. Тому невідповідальними є люди, що за всяку ціну стараються перенести партійні свари на терен „Рідної Школи".

Мих. Струтинський.

Торг і політика.

Знову перерва в польсько-німецьких торговельних переговорах.

II.

Останні переговори над торговельною умовою поміж Польщею і Німеччиною, були поведені в наслідку двох вступних умов: в листопаді минулого року дійшло у Берліні до порозуміння поміж Штреземаном і Яцковським (директором політ. департаменту у польському міністерстві закордонних справ), на основі якого Німеччина годилася на річний контингент 200.000 сотнарів польського непрового мяса і на місячний контингент 200.000 сотнарів польського вугілля. Таким робом осягнено підставу до суто торговельного порозуміння. Залишилися справи політичні, є торговлею буцімто незвязані, а проте в економічних міждержавних взаєминах найбільше суттєві: це справи, від яких залежить необхідний для нормальних взаємин настрій довіря. В даному випадку з усіх актуальних спірних польсько-нім. справ (кажемо: актуальних, бо такі справи, як відмова Німеччини гарантувати західні кордони Польщі і т. п. не входять тут у рахубу) найбільше „злої крови" робила справа німецьких поселенців у Польщі. Отож у квітні ц. р. у Вдні представник Польщі п. Тшонзовський склав на руки німецького міністра Гермеса протоколярну інтерпретацію голосного польського „розпорядку про прикордонну полосу" (в справі поселення) по лінії німецьких бажань. На основі цих двох актів 10. вересня ц. р. знову розпочато у Варшаві переговори над подробицями торговельної умови. Переговори тягалися шість тижнів без втаємничування широкого загалу в їхній перебіг. Від часу до часу читали ми лише газетні згадки, що все, мовляв, гаразд. І може саме ця таємність і цей оптимізм спричинили такий великий галас, коли стало враз відомо, що переговори перервано, не добившися ніякого успіху.

З обох сторін посипалися обвинувачення „злої волі" та обі сторони клянуться, що винуватцем зірвання переговорів є противник. Польща, читаємо у польських газетах, запропонувала Німеччині поширити базу порозуміння і стати на ґрунт постанов минулорічної світової господарської конференції в Женеві, себто повного скасування системи контингентування імпорту. Німеччина цю пропозицію відкинула, даючи — мовляв — новий доказ нешанування принципу свободи торговлі, недотримування у практиці міжнародніх постанов і т. д., поводячись з Польщею, як зі „зламаною державою", якій кидається лише колоди під ноги і т. п. Другим головним аргументом поляків — це закид ворожого становища голови німецької торговельної делегації Гермеса, який буцімто є мужем довіря вестфальського важкого нім. промислу, який бажає собі торговельної умови з Польщею наперекір інтересам німецького промислу шлеського; на Гермеса мають теж нібито вплив політично йому симпатичні консервативні кола нім. аграріїв, які є проти договору, лякаючися польської худоби і свиней. Зате у німецьких часописах читаємо цілком щось інше: Отже передовсім переговори взагалі розпочалися на ґрунті згаданого порозуміння поміж Штреземаном і Яцковським і німці зовсім не були приготовані до переговорів на цілком іншій платформі. Коли поляки заявили, що признаний їм у Берліні контингент вугілля і свинини замалий, німці згодилися у принципі на підвишку цього контингенту. Тоді польські делегати зажадали: необмеженого експорту (до Німеччини) мяса, річного контингенту 600.000 живих свиней, 50.000 штук рогатої худоби і місячного контингенту 500.000 тон вугілля! (Про ці вимоги у польській пресі ані чичирк!). Німці слушно відповіли, що навіщо-ж було три роки вести торговельну війну, коли в 1925 році польські вимоги були навіть скромніші від отих теперішніх?! На це Польща зажадала цілком свобідної торгівлі, покликуючися на женевську конвенцію. Ба, але чуємо від німців, що саме в Женеві поруч з Англією найбільше боронилася проти свободи торгівлі Польща і що женевські постанови про свобідну торгівлю, які повинні ввійти в життя в 1930 році, залишили Польщі право заборони звозу [illegible] та Німеччині — вугілля. Тимчасом, мовляв, нині істнує ще в Польщі 80 заборон звозу найможливіших галузей продукції (заліза, сталі, скляних виробів, текстильних, льокомобільних і т. д.). Тому німці завертають закид злобного обмежування свободи міждержавного торговельного обороту на польську адресу. Щож до персональних закидів проти Гермеса, то — кажуть німці — ці закиди ні при чім, бо переговорами кермує німецький соціялістичний, отже ультраліберальний, уряд; колиж знову Польща рахувала, що саме соціялістичні німецькі міністри в імя своєї соціялістичної фірми менше пильнуватимуть інтересу, то вона завелася не з вини німців.

І тут знову розпутується буря: ось вам соціялісти, які обносяться є миролюбивими фразами та які проте гірші за реакційних „німецьких націоналів", бо з внутрішньо-тактичних оглядів хотять цих оставніх перелицитувати у патріотизмі! А німці на те: ви, мовляв, спекулювали на нашому соціялізмі і нині спекулюєте на міжнародній ситуації [illegible] те вязати справу торгівлі з [illegible] справою ревізії репараційного плану [illegible] хочете може примусити нас до [illegible] із нашого становища у справі західних німецьких границь!

Таким робом щойно після перервання останніх розмов у суто економічних справах ми дослухуємося із слів взаємної щирости недопечених союзників, що всетаки політика не перестала грати ролі у переговорах про свині. Здається нам, що в обосторонніх докорах на адресу тої політики є чимало правди. А що пашвидко прийде до нім.-польської політичної гармонії, то й трудно вірити в близьку німецько-польську торговельну ідилію.

І. Кедрин.

По широкому світі.

Провідник румунської селянської партії посол Манію рішуче заперечив, буцім-то мав якенебудь інтерв'ю з якимсь польським журналістом.

Страйкова ситуація у гамбурській пристані загострена; страйк поширився і на пристань Бремен.

Головою робітничої партії в англійській Палаті льордів став на місце недавно помершого льорда Гальдена, 77-літній льорд Пармур, *бувший міністр у кабінеті Мекдональда.*

Афганістанське посольство в Москві рішуче заперечує, буцім-то в Афганістані є заворушення або бунти, спричинені реформами Амануллага.

З ЖИТТЯ
Української Парляментарної Репрезентації.

В пятницю дня 26-го жовтня ц. р. відбулася нарада Української Парляментарної Репрезентації в присутности 26-ох членів, послів і сенаторів. Як першу точку нарад обговорено докладно положення в краю і тактику обох Клюбів на парляментарній арені. Відтак приступлено до перевибору Президії. Клюб ухвалив висказати повне довіря дотеперішньому проводові Парляментарної Репрезентації і затвердив дотеперішню Президію Клюбу в повному її складі.

Заява.

В 241-ім числі часопису „Діло" з дня 27-го жовтня ц. р. появився передрук з харківського часопису „Комуніст" листа п. Андрія Лівицького до міністра закордонних справ У. Н. Р.

Припускаємо, що цей лист є звичайним фальсифікатом, і заявляємо, що всі вістки поширювані в ньому про якінебудь переговори між п. А. Лівицьким і нами є зовсім **звичайною провокацією та видумкою.** Заявляємо, що ані з п. А. Лівицьким, ані з ніким з кругів УНР, чи то в справах зовнішньої або внутрішньої політики Клюбу, чи взагалі в політичних справах ми ніяких балачок ані переговорів не вели.

Львів, 28. жовтня 1928.

Д-р Дмитро Левицький.
Володимир Целевич.

„Нечувана сензація".

Арешт двох директорів Пов. Союзу Кооператив в Жовкві. — Комунікат Ревіз. Союзу Українських Кооператив.

Недільні видання (з понеділковою датою) польських і жидівських щоденників у Львові принесли „сензаційні", майже одногідні інформації про арештування двох директорів Пов. Союзу Кооператив в Жовкві за „великі неправильности, що остають в разячому конфлікті з карним параграфом". Найбільшою з тих неправильностей є та, що дирекція „вела фальшиві торговельні книги з метою зменшити державні доходи, головно у відношенні до оборотового податку".

Крім того один з директорів Степан Бродик допустився дефравдації у висоті кільканацять тисяч зол., про що нібито знали інші члени Управи і Надзірної Ради і не розпочали ніяких правних заходів проти дефравданта.

З метою відібрати здефравдовані Бродиком гроші дирекція Союзу зробила натиск на родину Бродиків, щоби вона звернула здефравдовані гроші. І справді брат Ст. Бродика — Михайло Бродик, господар у Мокротині, жовківського повіту „під погрозами" (якими?) підписав векслі на 11.000 зол. при чому нібито він не знав, на яку суму підписує векслі. Довідавшись про те, він домагався звороту векслів, але з черги „під пресією, що пустить його з торбами" знову „вимушено" на родині Бродиків кавційний запис на 11.000 зол. на покриття здефравдованої Ст. Бродиком суми. Родина Бродиків звернулася тоді до поліції. Тоді в Союзі переведено скарбову контролю, яка ствердила „фікційні позиції в касових книгах". Після того поліція опечатала всі книги й арештувала обох директорів, а саме Антона Гумена „відомого в сферах УНДО діяча", і Ст. Бродика, яких відставлено до диспозиції слідчого судді у Львові.

Ці інформації кінчаться таким злосливим акордом:

„Характеристична річ, що на чолі тієї інституції стоїть один з державних урядовців, під якого egідою могли діятися такі разячі неправильности. Скандалічна афера Повіт. Союзу кооператив у Жовкві, як також арештування обох його директорів викликали в жовківському повіті нечувану сензацію, а в таборі УНДО немалу консетрнацію".

Стиль цеї „сензації" і її напрям та висновки вказують, що вона походить з одного джерела, яким очевидно є львівська поліція.

У звязку з цею „нечуваною сензацією" одержуємо ось такий **комунікат Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові:**

„В звязку з тенденційними інформаціями, що появилися в польській і жидівській пресі в справі останніх подій в Повітовім Союзі в Жовкві, Ревізійний Союз Українських Кооператив (ще до закінчення справи в урядовій дорозі) вважає за потрібне подати до відома загалу, особливо до відома кооператив жовківського району ось що:

1) Колишній дир. Пов. Союзу в Жовкві Степан Бродик від 30. листопада 1927 спроневірив гроші Союзу в сумі 12.714 зол. 28 сот. На покриття спроневіреної суми видав брат Ст. Бродика — Михайло Бродик, власник 10-моргового господарства, векслів на суму 11.500 зол., а крім того для забезпечення тої претенсії дав Михайло Бродик кавційний запис гіпотечний на суму 13.500 зол. Таким чином інтерес Союзу майже цілком забезпечений. Заразже після закриття зловживань Ревізійний Союз доручив Надзірній Раді Пов. Союзу віддати справу прокураторії.

2) З матеріялів і відомостей, що має в своєму розпорядженні Ревіз. Союз, [illegible] директор Пов. Союзу Антін Гумен не мав ніякого відношення до мальверзацій Ст. Бродика. Так само з тих-же матеріялів і відомостей видно, що про евентуальні вимушення згаданих векслів не може бути мови [illegible] Михайла Бродика [illegible] Союзу в Жовкві [illegible]

3) Книги Повіт. Союзу [illegible] контрольовані [illegible]

му також ніяких претенсій до Пов. Союзу в Жовкві не мав і не має;

4) Незрозуміле є одночасне арештування поліцією не тільки винного Степана Бродика, але й того, хто викрив злочин, а саме директора Антона Гумена. Ревіз. Союз здержується поки-що обговорювати публично цю справу аж до її вияснення у поліційних і судових властей".

І ми здержуємося поки-що з освітленням цієї справи, хоч її направлення є нам ясне, а зазначуємо лише, що навіть в найгіршому випадку табор УНДО не має причини до консетрнації, бо „знаний в сферах УНДО діяч" Антін Гумен (до того ж не стверджує поданий комунікат, досить невинний) не мав ніякого відношення до Українського Нац.-Демокр. Обєднання. Антін Гумен, як відомо, при останніх виборах кандидував до сойму з рамени УПП.

Ріжні вісти.

НОВИЙ СТАНИСЛАВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА.

На становище станиславівського воєводи буде іменований полк. Наконечніков-Клюковський. Досі він був у корпусі контрольорів. Вістка про іменування Монда воєводою показалася неправдивою.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ.

Мін-ство вн. справ одержало від властей безпеченства у Львові вістку про арештування серед львівських комуністів у неділю. Політ. поліція пояснює, що комуністи приготовляли контракцію в звязи зі святом 10-ліття незалежности Польщі, бо в той сам час припадають 11-літні роковини більшовицької революції. У Львові відбувалися конференції окр. делегатів з цілої Галичини при участи варшавських комуністів. Поліція весь той час стежила рухи комуністів. В ночі на 27. жовтня поліція ввійшла до льокалю при вул. Янівській 22 підчас тайної конференції й арештувала около 20 ком. провідників у Польщі. Сконфісковано богато ком. бібули і документів, із яких виходить, що керовники дістають від компартії Зах. України великі платні, до 1000 зол. місячно. На основі найдених документів перевела поліція ревізії в прив. мешканнях. Підчас ревізії викрили дві друкарні, забрали кілька циклостилів. В одній друкарні застала поліція двох робітників при складанні летючок для міст і сіл. Назвища арештованих держить поліція в тайні.

Також на провінції арештувала поліція богато комуністів, а то в Тернополі, Золочеві, Долині, Стрию, Дрогобичі та в багато інших місцевостях. Усюди заквестіонували богато ком. бібули.

Арештованих автами привезли до команди поліції, відки їх разом із заквестіонованим матеріялом відставили до суду. В справі вмішаних є кількох ком. послів. Власти зажадають їх видачі судові.

ПОВОРОТ „ЦЕПЕЛІНА".

Дня 29. жовтня в 8 год. рано вилетів „Цепелін" із летунського майдану в Лейкгорст. На покладі повітреплава скрився 18-літній хлопець, занятий в одній адвокатській канцелярії в Ню Йорку. В год. 12.30 був „Цепелін" 110 миль на півд.-схід від Піскового Рога. Летить із скорістю 70 миль на годину.

НОВИНКИ

— **Золота осінь** заглянула до нас на кілька днів з таким теплом, що можна було згадувати найкращі роки. Після теплих, ясних соняшних днів приходили зоряні місячні ночі, підчас яких закохані пари на вулицях міста і по парках питали себе: на віщо магістрат засвічує ліхтарні саме тоді, коли не треба.

— **З фабрики сензацій.** Прийшов сезон на дениикарські качки з України. Варшавська преса передає таку нову, підстрілену з якоїсь старої шляхоцької дубельтівки: „Великий князь Кирило, що від кількох днів є в Берліні, порозумівся з бувш. гетьманом України, генералом Скоропадським, який остаточно признав верховну владу „царя" Кирила". Варшавські денникарі імовірно переплутали вістку про ордер „Слона" для Кирила від данського короля, вістку, яка також, здається, є звичайною мухою побільшеною до величини слона.

— **Катастрофи.** В одному каменоломі в околицях Монтреалю експльозія динаміту вбила 5 робітників. — 9 англійських старшин убитих громом, а 9 тяжко ранених підчас вправ, у місті Дантальва. — В Італії біля Савони згоріла бавовняна фабрика вартости 3 міл. лір. — У Генуї буревій спричинив шкоди та поранив чимало осіб.

— **Потреба пожежних товариств.** Пишуть нам: 18 днів минуло від останньої пожежі в Бережниці Шляхоцькій, коли вогонь загрожував катастрофою всьому селу. Та й тепер усе по старому. У селі нема вогневої сторожі. На поміч приїхав „Луг" з Угринова Старого, в повному складі 35 люда, протягом 10 хвилин. Але і він не мав сикавок. Луговики гасили вогонь голіруч, а воду доставляли коновками. Багато з них попарилося. Пора би заздалегідь подумати про те, щоби по селах були пожежні товариства, а ті, що є, мали сикавки.

— **Ріжні вістки.** 500.000 дол. призначив бувш. студент університету в Говард, Честер Пугслі, на стипендії для слухачів права з усіх англ. доміній. — В університеті в Осльо норвеське географічне т-во влаштувало святочну академію в честь Амундсена. — Вчора святкували в Констанції 50-ліття прилучення Добруджи до Румунії. — У Польщі є 10.000 божевільних у заведениях і санаторіях, а 20.000 ходить між нормальними людьми. — Данський король відзначив кандидата на російський престол вел. кн. Кирила Володимировича великою стяжкою ордеру „Слона"; чи цей слон має бути політичним натяком? — У ріжних місцях на Литві сніговиця вкрила поля та дороги. — На острові Врангеля, по звісткам з Аляски, живе досі 5 росіян і 50 ескімосів, які виїхали туди для дослідів два роки тому і не в силі ні вернутись ні діждатись підмоги. — У місті Пляніни (Чехосл.) чехословацька церковна влада відкупила місцеву біжницю і перемінила її на церкву. На святі посвячення був також рабін.

— **Повірник Франца Йосифа I.** Помер цими днями у Відні скромний, сірий, тихий чоловічок, гер Кеттерль, який діждався довших некрольоґів за свою довголітню невдячну службу поруч Франца Йосифа I. Він був його камердинером. 12 літ тому він зголосив свою димісію, коли не стало „його" цісаря. А як довго він стояв за ним і бачив усі щоденні смішні звички свого старого пана, його неґліж і все те, що не відріжняло його нічим від усіх інших смертників і нього самого, старого льокая, лейбкамердинер умів мовчати. Кеттерль стверджував перед смертю, що його пан розмовляв з ним про всіх, що його відвідували, у дружнім, легкім тоні. І цісар мусить мати когось до свобідної приватної розмови. Якби цей Кеттерль умів списати те, що чув і бачив, його книжка про Франца Йосифа напевне була би найбільше читана з усіх написаних про нього.

— **Новий спосіб відмолодження** найшов проф. Тушнов з ветеринарійного інституту в Казані. Його препарат, званий „Лісталізат" впорскується звірятам і людям. На підставі переведених ним дослідів оден 80-літний старець утратив від цього середника недугу серця та задишку, корови давали більше молока, а курки несли більше яєць.

— **Довкола світа.** Італієць Рафаель Малінарі вибирається з Ню Йорку довкола світа — залізницею, кораблем і літаком. Він хоче обїхати свій шлях за 3 тижні і за 2000 дол. З професії він фабрикант мороженого.

— **Виправа Свен Гедіна**, складена з 60 учених, про яку від травня 1927 р. не було ніякої звістки, прислала з Урумчі (північ китайського Туркестану) телеграму до редакції „Берлінер Тагеблятту". Вона добилась після довгих зусиль і пригод до цього міста, провівши кілька місяців у Чугучакі, де астроном Нільс Амботс мало-що не помер від дезинтерії. Вчені розслідили весь бік ріки Тарім і найшли невідомі досі озера. Біля Лю-Ляна найдене серед пісків мертве місто, зроблені ріжні геольоґічні та археольоґічні знахідки та зібрана цінна колекція рослин і молюсків.

— **Листи вашої жінки.** Чи вільно відчиняти листи, які дістає ваша жінка? Льондонський суд у свіжім процесі заявив коротко — ні. Містер Чарльз Райс пішов на почту і відобрав там листа, адресованого до своєї жінки на „посте рестанте". Відчинив його і прочитав. Тоді жінка подала його в суд, а цей засудив його на 15 фунт. штер. „за зловживання подружими правами". На що засудить тепер муж у хаті свою жінку, коли заплатить їй такі гроші, — можна собі уявити!

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок 30-го, г. 7·30 веч. „Дякую за службу", комедія Пежинського.

Середа 31-го, г. 7·30 веч. „Король Жиґмонд Авґуст", опера (50% знижки).

Кіна.

„Аполльо": „Стоптаний цвіт".
„Лев": „Цирк Рояль".
„Оаза": „Її батько".
„Палас": „Поворот з неволі".
„Фатаморгана": „Дівчур"

Зі спортового життя.

Змагання атлетів у цирку Корнацького.

Суботнішні змагання поставили проти себе Пінецького (Познань) і Ферістанова (Болгарія); після 25 хв. боротьба нерішена. Валюшевський зі Львова лежить після 8-ох хв. під велитнем Каршом (Німеччина, Гарц). Завзяте дужання Пошофа з Франкфурту і Штайнбаха з Відня переходить після години на пункти; Пошоф зручніший бере верх у відношенні 3:2. Багато сильніший Прогаска (Чехословаччина) кладе в 10 хв. альбатиса Кравса. Штекер (Польща) дає реванж покладеному Бен Самсонові (Америка), який домагався на цей раз вільно-америк. боротьби; зручніший і молодший Штекер кладе старого атлета в 6-ій хвилині.

У неділю, як можна було передбачити, рівні Штайнбах і Брила (Горіш. Шлеськ) і Бен Самсон і Келер (Берлін) не скінчать перемогою до 25 хвилин. Відомо було також, що хутко лежатиме Валюшевський під Кравсом і Ферістанов під Штекером. Найцікавіша боротьба Пошофа з Прогаскою, скінчилась перемогою пермогою першого в 22. хвилинах.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Дня 24. жовтня ц. р. померла Марія Солтис, жінка управителя народної школи в Тернополі. Була донькою Антона Рибачка, дир. школи в Микулинцях, який запопадливо займався там ширенням просвітного руху, здала семін. матуру і учителювала кілька літ а вийшовши замуж в 1893 р. за Онуфрія Солтиса, покинула учительство і проживала при мужеві до 1900 р. в Чистилові, відтак в Тернополі — Від батька перейняла любов до свого народа і пересвідчення, що лише його просвітою запевнимо йому кращу будучність; через ціле життя день по дневи, словом і ділом працювала над сповненням цього ідеалу: будучи на селі, заходила пильно до читальні, навязувала приязні зносини з газдинями, в місті була членом тов. Боян, Просвіти, Рідної Школи, Сокіл, Захоронки, була якийсь час заступником голови Бояна, секретаркою Рідної Школи, заснувала Захист для слуг, належала до основниць філії Союза Українок і в початках була головою цього товариства. — З 6 км. віддаленого Чистилова пішки приходила на проби Бояна і засідання У. П. Т., місцеві члени могли спізнятись або й не прийти, покійниця все точно являлась: „...Таж це мій обовязок", казала.

Щоб ратувати служниць перед винародовленням і деморалізацією, заснувала 1906 р. „Захист для слуг", у свята пересиджувала з ними ціле пополудне, читала їм, оповідала, вчила товариських забав, освідомлювала національно та заходилась, щоби підшукати для них відповідне місце. До свого дому стягала шкільну молодіж, а частуючи чаєм чи овочами, вводила її в круг своєї родини, підпомагала матеріяльно, простувала хибні поняття про світ і людий, найбільше лагодила огірчення, в яке попадала молодь задля життєвих злиднів.

В 1914. році виїхала перед приходом москалів, проживала 2 роки в Празі, а рік у Львові, вернула осеню 1917 року до Тернополя, та з надірваним здоровлем. Свої обовязки як мати і господиня дому з саможертвою сповняла до останньої хвилини, ще два дні перед смертю займалася кухнею.

В сумну осінню пору, коли соловії, жайворонки, журавлі вже давно відлетіли, коли пожовклий лист став поквапно з дерев опадати, коли мраки землю нашу вкривали, коли тяжка хороба її доньки доводила її до розпуки, — покинув її дух пліиву земську поволоку і полинув у загробний світ, щоб дістати за невтомну свою працю нагороду з рук Всевишнього. 849 1—1

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича на Волині.

Володимир Волинський
1. XI. Маруся Богуславка
2. XI. Гейша.
3. XI. День і ніч
4. XI. Циганка Аза
5. XI. Вій.

Турійськ
6. XI. Гейша.
7. XI. Вихрест.
8. XI. Маруся Богуславка
9. XI. Циганка Аза.
10. XI. День і Ніч.
11. XI. Вій.

Святочне відкриття сталого Волинського Театру призначено на день 24. XI. в Луцьку, Саля „Просвіти". „Маруся Богуславка". 846 1—?

П. Карабіневич

До відома членів „Сокола-Батька": Старшина „Сокола-Батька" взиває всіх членів до громадної участи у Поминальному Богослуженні за Полеглих Героїв, яке відбудеться в дні 1. листопада ц. р. в год. 5.30 попол. в Архикатедральній церкві. — За Старшину: **Микола Заячківський** вр., голова; **Степан Коцюба** вр. начальник.

Філія Товариства Охорони Воєнних Могил в Тернополі подає отсим до відома, що в дни 17. листопада 1928 року в годині 2-ій попол. будуть ексгумовані і перенесені до спільної братньої могили тлінні останки Борців за Волю України, котрі є похоронені в ріжних місцях тернопільського міського цвинтаря. Між іншим будуть перенесені також тлінні останки УСС-а Миколи Гринькова, котрого найближчу Сімю згадана Філія на цей сумний обряд запрошує. Кошти подорожі до Тернополя і назад покриє Філія. — Проситься товаришів названого вгорі УСС-а, котрі знають місце побуту Його Сімї, подати їй це оголошення до відома. — **Д-р Никифор Гіряк**, Голова Філії Т. О. В. М. в Тернополі, вул. Лелевеля ч. 6.

Подяка.

Почуваюся до милого обовязку зложити оцею дорогою щиру подяку ВП. П. дентистові Якову Нассові у Львові, вул. Сикстуська ч. 17, за вельми совісне, дбайливе і скоре пльомбування й лікування зубів.

845 1—1 **Михайло Боднар.**